

วารสารชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครู

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2566) หน้า 196 - 211

Journal of Teacher Professional Learning Community (JTPLC)

Vol. 3, No. 2, pp. 196-211, May – August 2023

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/jtplc>

ผลการฝึกกิจกรรมอาชาบำบัดเพื่อพัฒนาเด็กออทิสติก Results of Autistic Students' Practicing in Hippotherapy

ศักดิ์ดาเดช สิงคิบุตร

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนรวมสำหรับเด็กออทิสติก

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น

Sakdadesh Singkibut

Research and Development Center for Autistic Inclusive Education,
Demonstration School of Khon Kaen University, Thailand

*Corresponding author email: ssakda@kku.ac.th

Received: 10 Mar 2023

Revised: 30 Jul 2023

Accepted: 20 Aug 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกกิจกรรมอาชาบำบัดเพื่อพัฒนาเด็กออทิสติก กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนออทิสติกของศูนย์วิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนรวมสำหรับเด็กออทิสติก โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในกลุ่มเรียนรวมบางเวลาที่กำลังศึกษาอยู่ปีการศึกษา 2554 จำนวน 3 คน รูปแบบการวิจัยแบบ คือ Pretest – Posttest Design และแบบกรณีศึกษารายบุคคล เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยประกอบด้วย แบบประเมินความพร้อมก่อนการทำกิจกรรมอาชาบำบัด แบบประเมินความสามารถในการฝึกอาชาบำบัด แผนการฝึกกิจกรรมอาชาบำบัดเพื่อพัฒนาเด็กออทิสติก จำนวน 12 ครั้ง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ผลการฝึกกิจกรรมอาชาบำบัด เด็กออทิสติกทั้ง 3 คน อยู่ในระดับความสามารถปานกลาง ต้องมีการช่วยเหลือเป็นบางครั้งเพื่อใช้ในการเดินและการเคลื่อนไหวของม้าตามธรรมชาติเพื่อสร้างการเคลื่อนไหวและประสาทสัมผัส

คำสำคัญ: อาชาบำบัด, ออทิสติก, ความสามารถในการฝึก

Abstract

The research aimed to examine the results of autistic students' practicing in hippotherapy. Target group included three students who were studying in the Research and Development Center for Autistic Inclusive Education, Demonstration School of Khon Kaen University, Thailand, in academic year of 2011. Research method was pretest-posttest design and case study. Research instrument included checklist of students' readiness before participating in hippotherapy, scale of

students' ability in hippotherapy practicing, and the 12 individual lesson plans. The findings revealed that all students held medium ability in hippotherapy practicing. Based on students' medium ability, they sometimes need help from teachers to utilize the natural gait and movement of a horse to provide motor, and sensory input.

Keywords: hippotherapy, autistic student, student ability

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาวะออทิสติกหรือออทิสซึม (Autistic Spectrum Disorders: ASD) เป็นความพิการประเภทหนึ่งที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปฏิสัมพันธ์สังคม (Social Interaction) การสื่อสารในสังคม (Social Communication) จินตนาการทางสังคม (Social Imagination) และมีพฤติกรรมซ้ำๆ และชาญยุทธ ศุภคุณภิญโญ (2553) กล่าวว่า อาการออทิสซึมเป็นการผิดปกติของระบบประสาท(neurodevelopmental disorder) ซึ่งส่งผลให้การทำงานของสมองบางส่วนที่ทำให้เกิดความบกพร่องที่ 3 ด้าน สอดคล้องกับ รายงานวิจัยของ ศูนย์วิจัยออทิสติก(2550)ระบุว่า ความผิดปกติของสมองมีผลต่อพัฒนาการของเด็กจะสังเกตได้จากพฤติกรรมของเด็กตั้งตั้งแต่ 30 เดือน จนถึง 2 ขวบ หากมีการกระตุ้นพัฒนาการที่เหมาะสม จะช่วยให้บุคคลเหล่านี้จะมีพัฒนาการของการทำงานของระบบสมองที่ดีขึ้น ส่งผลทำให้ภาวะออทิสซึมที่เป็นความบกพร่องที่ยังรักษาไม่หายขาดนั้น สามารถช่วยบรรเทาหรือลดภาวะความบกพร่องเหล่านี้ของพัฒนาการต่างๆนั้นได้ วิธีการกระตุ้นการทำงานของสมองแบบองค์รวมที่แพร่หลายและเป็นการรักษาทางเลือกได้แก่ การใช้สัตว์ช่วยในการบำบัด (Animal-Assisted Therapy: AAT) และที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันก็ได้แก่ การใช้ม้าบำบัดหรือขี่ม้าบำบัดหรืออาซาบำบัด (Hippo Therapy)

Naomi Scott (2545) ได้กล่าวถึงประวัติไว้ว่าHippotherapy หมายถึง “Hippo” ที่แปลว่า ม้าเป็นคำมาจากภาษากรีกโบราณ ที่ในสมัยที่นักบวกรีกได้รับการบาดเจ็บจากการทำสงครามส่งผลทำให้เกิดการพิการทางร่างกายจะใช้วิธีการขี่ม้าเพื่อกระตุ้นสภาพจิตใจและร่างกายให้ดีขึ้น จึงการใช้รักษาต่อกันมา ปัจจุบันใช้กันแพร่หลายที่ประเทศแถบยุโรป โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รับความนิยมสูง มีงานวิจัยชัดเจนและมีองค์กร/สมาคมรับรองและตรวจสอบคุณภาพ ได้แก่ American hippotherapy association: AHA, American Physical therapy association: APTA, American Occupational therapy association: AOTA, NARHA

อาซาบำบัดเหมาะสมสำหรับเด็กออทิสติกมากที่สุดเพราะ การขี่ม้าเป็นการกระตุ้นการทำงานของระบบสมองด้านการประมวลผลการรับรู้สัมผัส (Sensory Integration: SI) สิริินยา ศรีเพชรารุฑ (2553)ให้ความหมายของ “SI” ว่า เป็นกระบวนการทำงานของระบบประสาทที่มีมาตั้งแต่กำเนิดส่งผลต่อการรับรู้สัมผัส การประมวลผล และการแปลผลข้อมูลของสมอง ซึ่ง

ความผิดปกติของการประมวลผลการรับรู้ความรู้สึกนี้ ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่หลากหลายในด้านพัฒนาการและพฤติกรรมของเด็กออทิสติก ซึ่งระบบ SI ประกอบด้วย 3 ระบบได้แก่

1. ระบบการทรงตัว (Vestibular System) การก้าวเดินของม้าทำให้ผู้ขี่บนหลังม้าเกิดปฏิกิริยารักษาสมดุลของกลไกในร่างกายให้สมมาตร มีการถ่ายเทน้ำหนักทั้งสองด้านใกล้เคียงกัน ทำให้เกิดการทรงตัวที่ดีขึ้น

2. ระบบการรับรู้ความรู้สึกที่กล้ามเนื้อ เอ็นและข้อต่อ (Proprioceptive System) การเดินของม้าคล้ายคลึงกับมนุษย์ กรกฎ เห็นแสงวิไล และ คณะ (2550) ได้กล่าวว่า เพราะการก้าวเดินของม้าและมนุษย์จะเกิดการเคลื่อนไหวขึ้น-ลง ทำให้กระดูกสันหลังเคลื่อนไหวในแนว vertical, หน้า-หลัง ทำให้กระดูกสันหลังเคลื่อนไหวแนว Sagittal, ซ้าย-ขวา กระดูกจะเคลื่อนไหวในแนวราบ ผู้ขี่ม้าต้องปรับการเคลื่อนไหวของร่างกายเป็นการกระตุ้นอวัยวะรับรู้ความรู้สึกที่มีอยู่ในกล้ามเนื้อ เอ็นและข้อต่อทั่วร่างกายให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ระบบการรับสัมผัส (Tactile System) การขี่ม้าเพื่อบำบัดรักษา จะเน้นให้อวัยวะของร่างกายผู้ขี่ม้าการรับรู้สัมผัสผ่านระบบต่างๆของร่างกาย เช่น ผิวสัมผัส (ลูบ, กอด) แรงแกตัทับ (นั่งม้า) หรือแรงกระแทก (ม้าเดิน, วิ่ง) เกิดการกระตุ้น ทำให้การทำงานของระบบสื่อประสาทรับรู้ได้ดีขึ้น

การบำบัดรักษาโดยการใช้ม้ามีให้เห็นทั่วไปประเทศไทย เช่น ฟาร์มม้าต่างๆ ชมรมขี่ม้า หรือส่วนราชการที่มีม้าอยู่ในการดูแลก็จัดกิจกรรมอาสาบำบัดนี้ขึ้น แต่เห็นได้น้อยมากที่จะทำเป็นงานวิจัยเป็นเอกสารสรุปเป็นพัฒนาการผู้ขี่มายังเป็นเด็กพิเศษที่มีสภาวะอารมณ์ไม่คงที่ มีน้อยที่จะเก็บบันทึกมาเป็นวิจัย ประกอบกับการทำกิจกรรมอาสาบำบัดต้องมีความต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้จัดทำภารกิจกรมอาสาบำบัดตั้งแต่ปี 2552 ร่วมกับโรงพยาบาลขอนแก่น และแผนกสัตวบาลและเกษตรกรรมที่ 2 กรมการทหารการสัตว์ ทุกวันเสาร์ เวลา 07.30-10.00 น. ณ สนามฝึกม้า แผนกสัตวบาลและเกษตรกรรมที่ 2 ต. ท่าพระ ทั้งหมด 8 รุ่น (รุ่นละจำนวน 12 ครั้ง) พบว่าความไม่ต่อเนื่องของการฝึกทำให้เด็กออทิสติกเกิดการพัฒนาได้ช้าและเห็นผลน้อย ผู้วิจัยวิจัยและคณะมีความประสงค์ที่ศึกษาผลการทำกิจกรรมอาสาบำบัดที่มีความต่อเนื่องของการฝึก จะพัฒนาเด็กในทางที่ดีขึ้น

2.วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการฝึกกิจกรรมอาสาบำบัด ตามแผนการฝึกกิจกรรมการฝึกอาสาบำบัดของเด็กออทิสติก
2. เพื่อศึกษาผลการใช้แผนการฝึกกิจกรรมอาสาบำบัดเพื่อพัฒนาเด็กออทิสติก

3.วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย คือ Pretest – Posttest Design และแบบกรณีศึกษารายบุคคล เพื่อพัฒนาความสามารถในการรับฟังคำสั่งและปฏิบัติของเด็กออทิสติก ผ่านกิจกรรมอาชีพบำบัด

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ เป็นเด็กออทิสติกของศูนย์วิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ แบบเรียนรวมสำหรับเด็กออทิสติก โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในกลุ่มเรียนรวมบางเวลา ที่กำลังศึกษาอยู่ปีการศึกษา 2554 จำนวน 3 คน

3.2 กิจกรรมอาชีพบำบัด

กิจกรรมการฝึกอาชีพบำบัด หมายถึง การนำม้ามามาใช้ปฏิบัติหรือร่วมทำกิจกรรมกับเด็กออทิสติกตามแผนการฝึกเพื่อพัฒนาเด็กออทิสติก จำนวน 12 ครั้ง จัดทำโดยผู้วิจัย ร่วมกับ นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักวิชาการคณะสัตวแพทยศาสตร์ นักวิชาการพลศึกษา ครูทหารฝึกขี่ม้า ผลของการพัฒนากิจกรรมร่วมกัน ได้กระบวนกรฝึก 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมขั้นฝึกอาชีพบำบัดและขั้นสรุป โดยขั้นเตรียม คือ การเตรียมกายบริหารร่างกายนอกคอกม้าของเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรม ขั้นฝึกอาชีพบำบัดจะแบ่งออกเป็น การจูงม้า ท่าพื้นฐาน 3ท่า ท่าเริ่มต้น 5ท่า ท่าการฝึกทรงตัว 4 ท่า และขั้นสรุป คือ การกล่าวขอบคุณม้าและครูฝึก

วิธีการพัฒนากิจกรรมอาชีพบำบัด

1) ผู้วิจัยร่วมประชุมร่วมกับ นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักวิชาการคณะสัตวแพทยศาสตร์ นักวิชาการพลศึกษา ครูทหารฝึกขี่ม้า เพื่อทำการประเมินความพร้อมของเด็กออทิสติกออทิสติกโดยพิจารณา ภาวะออทิสซึมของเด็กออทิสติกที่จะเข้าร่วมรายบุคคลเป็นหลัก ตามแบบประเมินความพร้อมก่อนการทำกิจกรรมอาชีพบำบัด

2) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการบำบัดช่วยเหลือออทิสติกและหลักการขี่ม้า มาวิเคราะห์ จัดทำแผนการฝึกกิจกรรมอาชีพบำบัด จำนวน 12 ครั้ง และได้นำแผนดังกล่าวเข้าประชุมพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมกับร่วมกับ นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักวิชาการคณะสัตวแพทยศาสตร์ นักวิชาการพลศึกษา คณะครูอาจารย์ของศูนย์วิจัยออทิสติก จำนวน 1 ครั้ง

3) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะสรุปเป็นแผนการฝึกกิจกรรมอาชีพบำบัดที่ใช้ในงานวิจัยนี้

3.3 เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่

- 1) แบบประเมินความพร้อมก่อนการทำกิจกรรมอาชญาบำบัด จัดทำโดยผู้วิจัยและคณะสหวิชาการ
- 2) แบบประเมินความสามารถในการฝึกอาชญาบำบัด (ปรับปรุงจากแบบประเมินความสามารถเด็กออทิสติกของกรมการสัตว์ทหารบก)
- 3) แผนการฝึกกิจกรรมอาชญาบำบัดเพื่อพัฒนาเด็กออทิสติก จำนวน 12 ครั้ง จัดทำโดยผู้วิจัยและคณะ
- 4) แบบบันทึกผลการฝึกกิจกรรมอาชญาบำบัด รายครั้ง จัดทำโดยผู้วิจัยและคณะสหวิชาการ

3.4 การเก็บรวมข้อมูล

ประเมินความสามารถของเด็กออทิสติกก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอาชญาบำบัด โดยให้เด็กออทิสติกทำกิจกรรมร่วมกับม้า เช่น สัมผัส จูง นั่งบนหลังม้า ม้าเดินและม้าวิ่ง นำมาสรุปเป็นผลการประเมินก่อนการฝึก

- 1) ประเมินความสามารถของเด็กออทิสติกก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอาชญาบำบัด ตามแบบประเมินในภาคผนวกในท้ายบทความนี้ โดยให้เด็กออทิสติกทำกิจกรรมร่วมกับม้า เช่น สัมผัส จูง นั่งบนหลังม้า ม้าเดินและวิ่ง นำมาสรุปเป็นผลการประเมินก่อนการฝึก
- 2) ดำเนินการฝึกตามแผนการฝึกกิจกรรมอาชญาบำบัด ซึ่งมีกระบวนการฝึก 3 ขั้นตอน จำนวน 12 ครั้ง พร้อมบันทึกผลการฝึก โดยผู้วิจัยและคณะ บันทึกผลการฝึกกิจกรรมอาชญาบำบัด

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย นำแบบบันทึกผลการฝึกกิจกรรมอาชญาบำบัด มาประเมินระดับความสามารถในการรับฟังคำสั่งและปฏิบัติของเด็กออทิสติกตามเกณฑ์การประเมินระดับความสามารถในการรับฟังคำสั่งและปฏิบัติ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำผลการฝึกกิจกรรมอาชญาบำบัดทั้ง 12 ครั้ง มาวิเคราะห์ผลสรุป เป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบก่อนการฝึกและหลังการฝึก

เกณฑ์การประเมินระดับความสามารถในการรับฟังคำสั่งและปฏิบัติ มีระดับความสามารถ 4 ระดับดังนี้

- ระดับปฏิบัติที่ 1 หมายถึง เด็กออทิสติกรับฟังคำสั่งแล้ว/พร้อมดูภาพตามตัวอย่าง ทำการฝึก ปฏิบัติตามท่าทางไม่ได้ โดยมีครูช่วยกระตุ้นด้วยสัมผัส/จับ จึงปฏิบัติได้

- ระดับปฏิบัติที่ 2 หมายถึง เด็กออทิสติกรับฟังคำสั่งแล้ว/พร้อมดูภาพตามตัวอย่าง ทำการฝึก ปฏิบัติตามท่าทางไม่ได้ โดยมีครูช่วยกระตุ้นด้วยวาจา (พูด) จึงปฏิบัติได้
- ระดับปฏิบัติที่ 3 หมายถึง เด็กออทิสติกรับฟังคำสั่งแล้ว/พร้อมดูภาพตามตัวอย่าง ทำการฝึก ปฏิบัติตามท่าทางได้แบบไม่สมบูรณ์ของท่าทาง โดยมีครูช่วยกระตุ้นด้วยวาจา (พูด) จึงปฏิบัติได้
- ระดับปฏิบัติที่ 4 หมายถึง เด็กออทิสติกรับฟังคำสั่งแล้ว/พร้อมดูภาพตามตัวอย่าง ทำการฝึก ปฏิบัติตามท่าทางได้แบบสมบูรณ์ได้ด้วยตนเอง

4.ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยจะรายงานผลใน 2 ส่วน ได้แก่ 1) ผลการประเมินผลก่อนการเข้าฝึกกิจกรรม อาชาบำบัดและหลังการเข้าร่วมฝึกกิจกรรม รายบุคคลและรายกลุ่ม 2) ผลการฝึกกิจกรรมการทำ กิจกรรมการฝึกอาชาบำบัดของเด็กออทิสติก ตามแผนกิจกรรมอาชาบำบัดจำนวน 12 ครั้ง

4.1 ผลการประเมินผลก่อนการเข้าฝึกกิจกรรมอาชาบำบัดและหลังการเข้าร่วมฝึกกิจกรรม

ผลการประเมินผลก่อนการเข้าฝึกกิจกรรมอาชาบำบัดและหลังการเข้าร่วมฝึกกิจกรรม รายบุคคลและรายกลุ่ม ดังตารางที่ 1

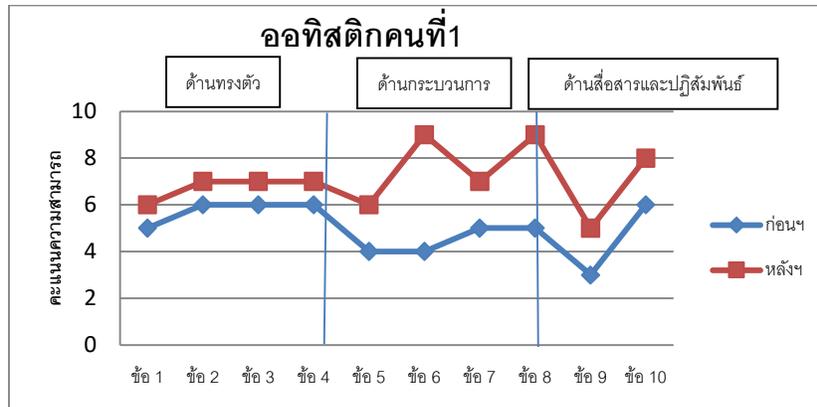
ตารางที่ 1 แสดงค่าคะแนนผลการประเมินผลก่อนการเข้าฝึกกิจกรรมอาชาบำบัดและหลังการ เข้าร่วมฝึกกิจกรรม รายบุคคลและรายกลุ่ม

เด็กออทิสติก	ก่อนการฝึกฯ			หลังการฝึกฯ		
	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	SD	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	SD
คนที่ 1	50	5	0.8	71	7.1	0.94
คนที่ 2	41	4.1	0.92	56	5.6	0.92
คนที่ 3	51	5.1	0.72	59	5.9	0.72
รวมเฉลี่ย	44.33	4.43	0.81	62	6.2	0.86

ผลการวิจัยพบว่า การประเมินผลก่อนการเข้าฝึกกิจกรรมอาชาบำบัดเป็นกลุ่ม มีที่ ค่าเฉลี่ย 4.43 คิดเป็นร้อยละ 44.33 และหลังการฝึกมีค่าเฉลี่ยที่ 6.2 คิดเป็นร้อยละ 62 มีอัตรา ที่เพิ่มขึ้น ทั้ง 3 ด้าน ด้านการทรงตัว ด้านกระบวน การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ แสดงว่า เกิดจาก การเรียนรู้ของเด็กออทิสติกที่เข้าฝึกกิจกรรมอาชาบำบัด ผู้วิจัยขอวิเคราะห์ออทิสติกรายบุคคล ดังนี้..

4.1.1 ผลการประเมินของเด็กออทิสติกคนที่ 1

กราฟที่ 1 แสดงคะแนนผลการประเมินผลก่อนการเข้าฝึกกิจกรรมอาชีพบำบัดและหลังการเข้าร่วมฝึกกิจกรรมอาชีพบำบัด ออทิสติกคนที่ 1

ออทิสติกคนที่ 1 เป็นออทิสติกในระดับรับรู้ได้น้อย อายุ 5 ปี เพศหญิง มีสมาธิสั้นมาก ไม่อยู่นิ่งวิ่งไปมา สามารถสื่อสารพยางค์เดียว ออกเสียงจากลำคอ มีสภาวะอารมณ์ที่ไม่คงที่ มีพฤติกรรมชอบใช้ปากกาเขียนร่างกายตัวเอง ในการประเมินผลก่อนการฝึก ไม่อยากเข้าใกล้แม่ ไม่อยากสัมผัสผ้า ร้องไห้และไม่ยอมงูม้

ก่อนการฝึก

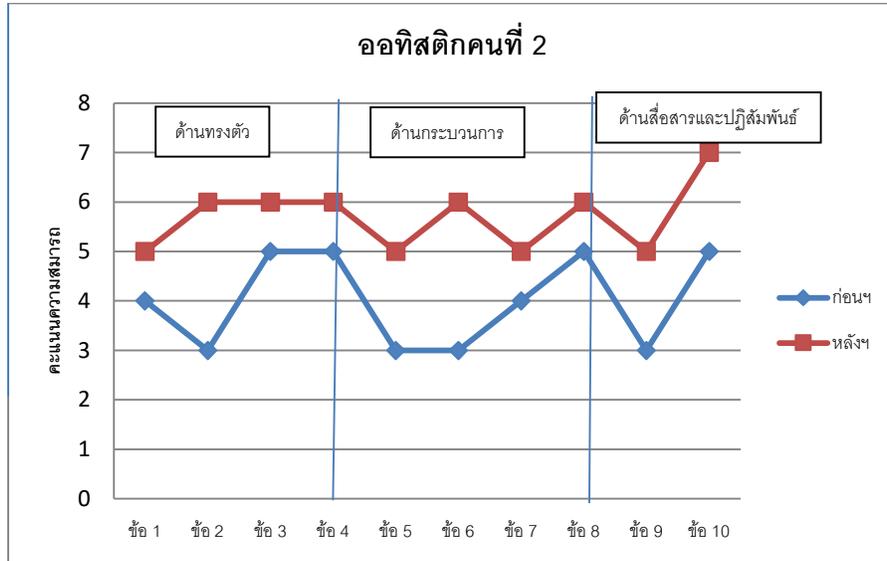
ด้านการทรงตัวเป็นลักษณะหลังตรง เกร็งตัว ด้วยที่เป็นเด็กตัวเล็กนั่งหลังม้า ระหว่างองศาขาที่กางออกจึงดูไม่สมมาตรแกนกลางม้า ด้านกระบวนการ สามารถเข้าร่วมทำกิจกรรมอาชีพบำบัดจนเสร็จทุกกิจกรรมพร้อมกับการร้องไห้ด้านการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ ไม่มีการสื่อสารใดๆ ไม่พูดไม่ออกเสียง มองหน้าครูฝึกแต่ไม่ทำกิจกรรม

หลังการเข้าฝึก

ด้านการทรงตัวพอได้นั่งหลังม้า มีพฤติกรรมนั่ง หุ่ยร้องไห้ขณะม้าเดินมีลักษณะหลังตรงเกร็งไม่ขยับเอวตามจังหวะ เวลาม้ายืนนิ่ง ปล่อยมือจากที่จับ เล่นกับครูฝึก ด้านกระบวนการ สามารถปฏิบัติตามครูบอกได้บ้าง โดยที่ครูต้องเข้าช่วยสัมผัสจับมือทำเป็นส่วนใหญ่ ผลออกมาได้ข้างดีมาก เพราะเห็นจากสภาวะอารมณ์ดี ยิ้มและหัวเราะ ด้านการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ ออกเสียงเพื่อบอกให้ม้าเดินหรือหยุด ออทิสติกคนที่ 1 จะออกเสียงในลำคอ และเมื่อม้าหยุดเดิน แต่ก็มีพยายามจะออกเสียง และทำปากว่า “หยุด” เองโดยไม่ต้องบอก และสามารถทำกิจกรรมตามมีครูบอกได้อย่างเรียบร้อย

4.1.2 ผลการประเมินของเด็กออทิสติกคนที่ 2

กราฟที่ 2 แสดงคะแนนผลการประเมินผลก่อนการเข้าฝึกกิจกรรมอาชาบำบัดและหลังการเข้าร่วมฝึกกิจกรรมอาชาบำบัด ออทิสติกคนที่ 2

ออทิสติกคนที่ 2 เป็นเด็กออทิสติกระดับรับรู้ต่ำ อายุ 5 ปี เพศชาย มีสมาธิสั้นไม่นั่งวิ่งไปมา มีภาษาพูดออกมาเป็นที่ละคำๆ สามารถบอกความต้องการทางภาษาท่าทาง ตัวเล็ก ยิ้มง่าย มีพฤติกรรมไม่สงบ ไม่รับรู้คำสั่งหรือตอบสนองต่อคำสั่ง มีความชื่นชอบในการทำกิจกรรมกับม้า มีสมาธิความสนใจสั้น

ประเมินก่อนการฝึก

มีความกลัว ไม่กล้า ต้องมีครูต้องจับพร้อมกระตุ้น เพราะไม่ยอมสัมผัสม้าเลย ไม่ร้องให้แต่จะโผล่เข้ากอดครูฝึกที่จูงม้าหรือประคองใกล้แบบก่อนคอเพื่อขอลงจากหลังม้า ด้านการทรงตัวเกร็งตัวไม่ขยับเอกไปกับการเดินของม้า ทำตัวอ่อน เวลาม้าเดินไม่สนใจที่จะพยายามทรงตัวบนหลังม้า ไม่ออกเสียงในการทำกิจกรรม ไม่สามารถปฏิบัติตามท่าทางกิจกรรมได้เลย ไม่นิ่ง หลังการฝึก ด้านกระบวนการ ปฏิบัติได้ทุกท่า ครูคอยช่วยเหลืออย่างมาก ด้านการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ จะออกเสียงคนเดียว พูดคนเดียว ไม่สนใจครูฝึกที่ช่วยกระตุ้นพูดคุยด้วยเลย

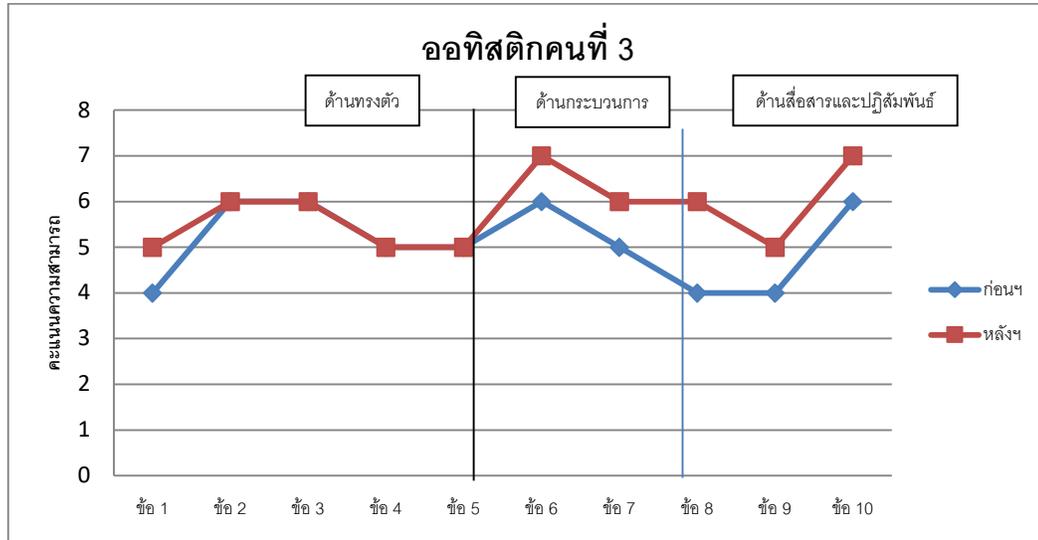
ผลหลังการฝึก

เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้นมาก รับฟังคำสั่งมากขึ้น ด้านการทรงตัว สภาวะโผล่กอด ครูฝึกไม่มีพยายามที่จะควบคุมร่างกายของตนเองเวลาทำกิจกรรมสังเกตจากการขยับตัวเพื่อปรับให้ร่างกายมีความสมดุลในแกนกลางหลังม้า ทักษะการขยับสะโพกตามจังหวะมีน้อยอาการเกร็งในการทรงตัวอย่างเห็นได้ชัดเจนมีพัฒนาการที่ดีตามศักยภาพด้านกระบวนการสามารถฝึกปฏิบัติหลังม้าได้ทุกท่า จะพยายามให้ครูช่วยมาจับสัมผัสทำกิจกรรม การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์

ต้องการให้ครูกระตุ้นให้กำลังใจบ่อยๆ สมาธิดีเป็นบางวัน การออกเสียง พูดคุยเป็นลักษณะ
เปลอเจ้อเป็นคำๆ

4.1.3 ผลการประเมินของเด็กออทิสติกคนที่ 3

กราฟที่ 3 แสดงคะแนนผลการประเมินผลก่อนการเข้าฝึกกิจกรรมอาชาบำบัดและ
หลังการเข้าร่วมฝึกกิจกรรมอาชาบำบัด ออทิสติกคนที่ 3

ออทิสติกคนที่ 3 เป็นเด็กออทิสติกระดับปานกลาง เพศชาย อายุ 21ปี มีสภาวะ
อารมณ์ไม่คงที่ อากาศร้อนมากจะร้องไห้ ส่งเสียงร้องในลำคอ ออกมา

ประเมินก่อนเข้าฝึก

ไม่ยอมรับฟังคำสั่งครู มีอาการร้องไห้และตีคนอื่นที่อยู่ใกล้เคียง ไม่ยอมขึ้นม้า ด้านการ
ทรงตัว จากการที่รูปร่างตัวโต พอขึ้นมาก็นั่งได้ มีการเกร็งตัวของเอวในการทำกิจกรรม ด้าน
กระบวนการ ปฏิบัติได้ทุกอย่างอย่างมีสมาธิ โดยมีครูฝึกคอยช่วยเหลือด้วยการสั่งทางวาจา การ
สื่อสารและปฏิสัมพันธ์ บอกความต้องการของตัวเองได้แต่แบบไม่เป็นคน ไม่เป็นประโยชน์

หลังการฝึก

การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ มีพฤติกรรมที่สามารถทักทายสร้างความคุ้นเคยดีมากมีลูบ
ม้า และสัมผัสม้า จูงม้าได้ ไม่มีความกลัวม้า ปฏิบัติตามคำสั่งของครูฝึกได้ ปฏิบัติได้แบบต้อง
ช่วยเหลือด้วยวาจาเป็นส่วนใหญ่ด้านกระบวนการ การฝึกบางวันปฏิบัติได้ดีอย่างมีอารมณ์ดีหัวเราะ
และบางวันก็ไม่ฟังคำสั่ง จะร้องในลำคอและตีมือครูฝึกในทุกขั้นการสร้างควมคุ้นเคยและจูงม้า
แต่เมื่อได้นั่งอยู่บนหลังม้าก็มีอารมณ์ดีขึ้นบ้าง การทรงตัว ปล่อยได้ตามอิสระ ขยับเอวได้ เพราะ
ร่างกายมีความสูง ได้แกนสมมาตรตรงกลางหลังม้าได้ดี

ผลการวิจัยนี้ โดยภาพรวมสอดคล้องกับ บุญสันติ แสนสวัสดิ์ 2552 ที่ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะชีวิตในกลุ่มเด็กพิเศษ(ออทิสติก)โดยใช้โครงการอาซาบัต มีพัฒนาการในด้านที่ดีขึ้นซึ่งจะขึ้นอยู่กับสถานะออทิสซึมแต่ละบุคคล ครูฝึกต้องมีจิตวิทยาในการระหว่งการทำ กิจกรรมอาซาบัต เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ อบอุ่นใจและกล้าที่จะปฏิบัติทำทางที่ต้องใช้สมาธิ บนหลังม้า

4.2 ผลการฝึกกิจกรรมการทำกิจกรรมการฝึกอาซาบัตของเด็กออทิสติก ตามแผนกิจกรรม อาซาบัตจำนวน 12 ครั้ง

ตารางที่ 2 แสดงค่าคะแนนจากบันทึกผลการทำกิจกรรมการฝึกอาซาบัตของเด็ก ออทิสติก ตามแผนกิจกรรมอาซาบัตจำนวน 12 ครั้ง เป็นดังนี้

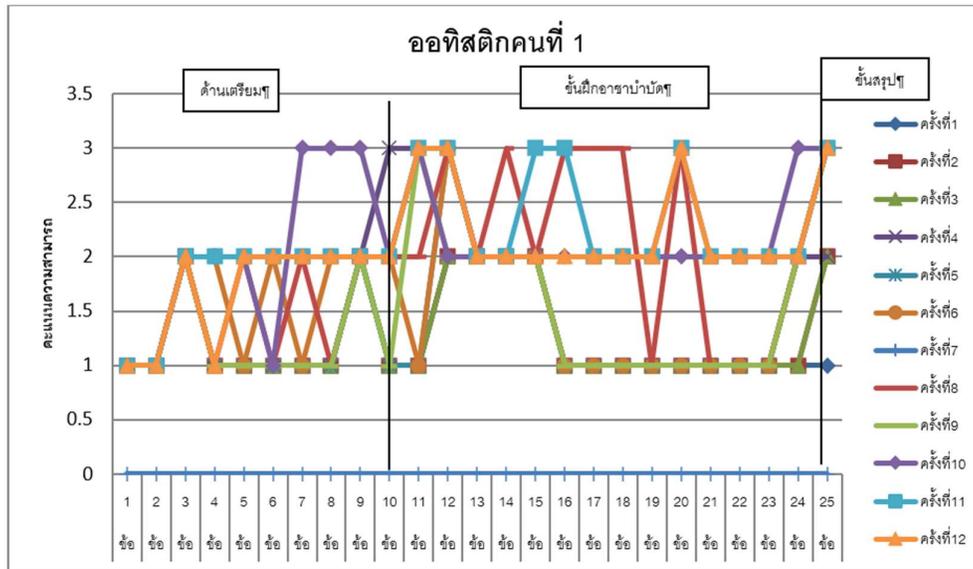
เด็ก ออทิสติก	ผลการทำกิจกรรมรายคาบ				สรุประดับความสามารถ ปฏิบัติตามแผนแบบฝึกอาซา บัต
	คะแนน	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	SD	
คนที่ 1	448	2.68	37.33	0.84	ระดับปฏิบัติ 2
คนที่ 2	404	2.97	33.66	0.71	ระดับปฏิบัติ 2
คนที่ 3	584	2.05	48.66	0.97	ระดับปฏิบัติ 2
รวมเฉลี่ย	478.6	2.56	39.88	0.77	ระดับปฏิบัติ 2

ผลโดยภาพรวมของกลุ่ม ที่ค่าเฉลี่ย 2.56 อยู่ในระดับความสามารถ ระดับปฏิบัติที่ 2 เกือบจะถึงระดับปฏิบัติการที่ 3 นั้นก็หมายถึง เด็กออทิสติกรับฟังคำสั่งแล้ว/พร้อมดูภาพตาม ตัวอย่างทำการฝึก บางครั้งปฏิบัติตามทำทางไม่ได้ โดยมีครูช่วยกระตุ้นด้วยวาจา (พูด) บางครั้งปฏิบัติทำทางเองแต่ไม่สมบูรณ์ ครูกระตุ้นด้วยวาจา จึงปฏิบัติได้ สอดคล้องกับ กาญจนา คุณรังสีสมบูรณ์ 2552 ที่สรุปว่า อาซาบัตสามารถช่วยในการพัฒนาเด็กออทิสติกได้ แต่ผลพัฒนาการที่ดีขึ้นไม่เหมือนกันและไม่เท่ากันในเด็กแต่ละคนขึ้นอยู่กับความรุนแรงของ ภาวะออทิสซึม ผู้วิจัยจึงขอรายงานเป็นรายบุคคลดังนี้

4.2.1 ผลการฝึกอาชีพบำบัดของเด็กออทิสติกคนที่ 1 จำนวน 12 ครั้ง

ผลการฝึกกิจกรรมอาชีพบำบัด ตามแผนการฝึกกิจกรรมการฝึกอาชีพบำบัดของเด็กออทิสติกคนที่ 1 ดังกราฟที่ 4

กราฟที่ 4 แสดงคะแนนผลการฝึกกิจกรรมอาชีพบำบัด ตามแผนการฝึกกิจกรรมการฝึกอาชีพบำบัดของเด็กออทิสติกคนที่ 1

ออทิสติกคนที่ 1 เป็นออทิสติกในระดับรับรู้ได้น้อย อายุ 5 ปี เพศหญิง มีสมาธิสั้นมาก สภาวะอารมณ์ไม่คงที่

ขั้นเตรียม ความสามารถในการปฏิบัติท่าทางมีระดับไม่คงที่ แต่มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ในแต่ละท่าทางกายบริหาร

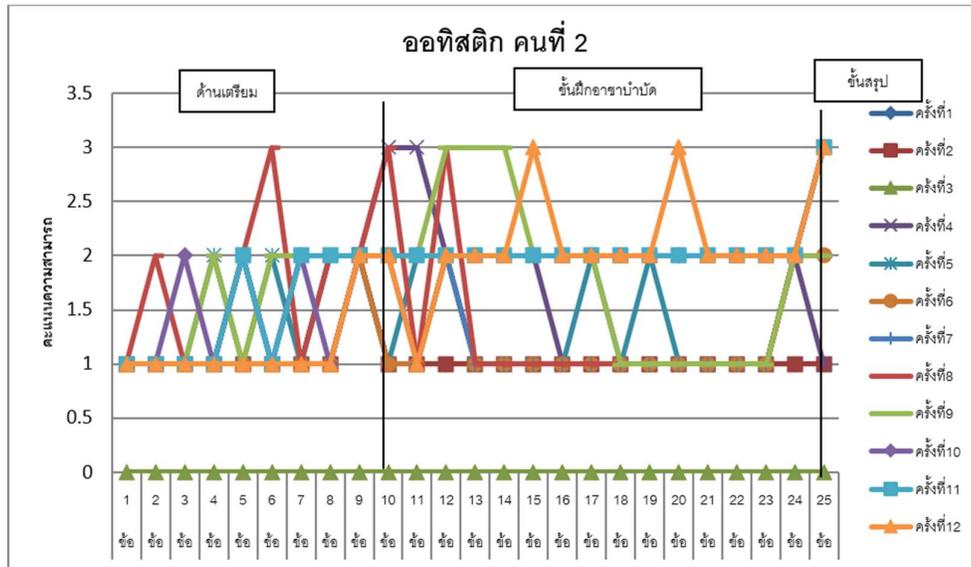
ขั้นการฝึกอาชีพบำบัด บนหลังม้า ในครั้งแรกๆมีสภาวะของการกระตุ้นด้วยการจับบ่อยครั้ง แต่ช่วงหลังของการฝึกมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด มีขั้นที่ระดับปฏิบัติ 3 บ่อยครั้งมาก ถือว่ามีพัฒนาการที่ดีที่สุดในกลุ่ม

ขั้นสรุป ในตอนแรกยังมีความต้องการที่จะขี่ม้าต่อ ครูต้องกระตุ้นด้วยการจับ ช่วงหลังเข้าใจจะวิ่งไปที่รถเพื่อเดินทางกลับ แบบไม่รอฟังสรุปของคุณที่มงานดูแลม้า

4.2.2 ผลการฝึกอาชีพบำบัดของเด็กออทิสติกคนที่ 2 จำนวน 12 ครั้ง

ผลการฝึกกิจกรรมอาชีพบำบัด ตามแผนการฝึกกิจกรรมการฝึกอาชีพบำบัดของเด็กออทิสติกคนที่ 2 ดังกราฟที่ 5

กราฟที่ 5 แสดงคะแนนผลการฝึกกิจกรรมอาชีพบำบัด ตามแผนการฝึกกิจกรรมการฝึกอาชีพบำบัดของเด็กออทิสติกคนที่ 2

ออทิสติกคนที่ 2 เป็นเด็กออทิสติกระดับรับรู้ต่ำ อายุ 5 ปี เพศชาย มีสมาธิสั้นไม่นั่งนิ่งไปมา มีภาษาพูดออกมาเป็นที่ละคำๆ สามารถบอกความต้องการทางภาษาท่าทาง

ขั้นเตรียม ถือว่ายากมากสำหรับเด็กที่ไม่อยู่นิ่ง ต้องกระตุ้นด้วยการจับให้ทำกายบริหาร เป็นส่วนใหญ่

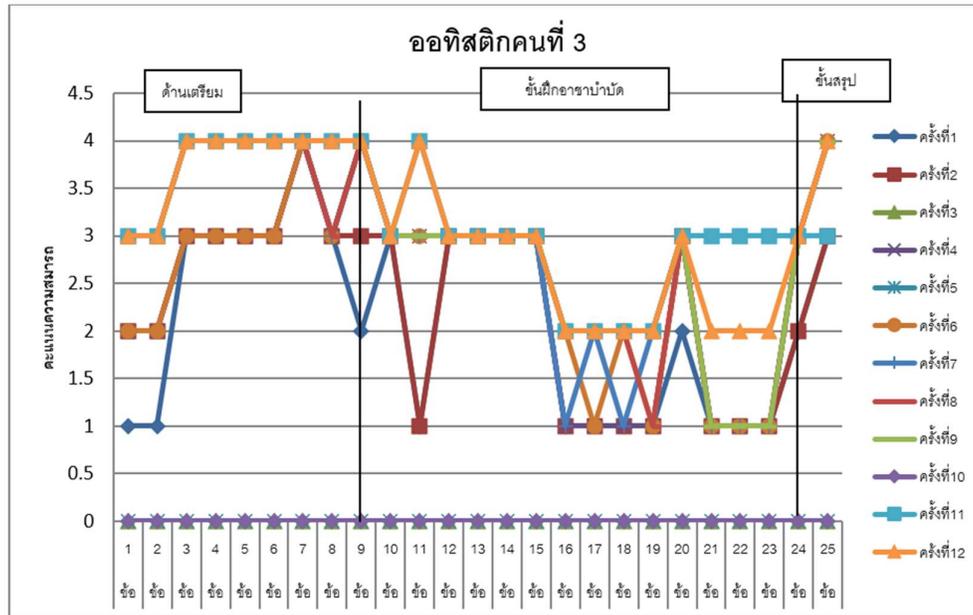
ขั้นการฝึกอาชีพบำบัด ในต้องแรกเด็กออทิสติกมีความกลัว จะไม่เข้ากอดคนเกาะ หิ้งตัวไป 2 ด้าน (มีคนครูฝึกเดินคุมม้า) คะแนนส่วนใหญ่ที่ระดับที่ 1 ในช่วงหลังสามารถนั่งตรงทรงท่าได้ แต่ไม่รับรู้และปฏิบัติตามได้ ครูฝึกต้องกระตุ้น

ขั้นสรุป ในการลงจากหลังม้าแล้วมายืนรอทำการสรุป ออทิสติกคนที่ 2 ทำได้ค่อนข้างดีอย่างมีพัฒนาการ

4.2.3 ผลการฝึกอาชีพบำบัดของเด็กออทิสติกคนที่ 3 จำนวน 12 ครั้ง

ผลการฝึกกิจกรรมอาชีพบำบัด ตามแผนการฝึกกิจกรรมการฝึกอาชีพบำบัดของเด็กออทิสติกคนที่ 3 ดังกราฟที่ 6

กราฟที่ 6 แสดงคะแนนผลการฝึกกิจกรรมอาชีพบำบัด ตามแผนการฝึกกิจกรรมการฝึกอาชีพบำบัดของเด็กออทิสติกคนที่ 3

ออทิสติกคนที่ 3 เป็นเด็กออทิสติกระดับปานกลาง เพศชาย อายุ 21ปี มีสภาวะอารมณ์ไม่คงที่ อากาศร้อนมากจะร้องไห้ ส่งเสียงร้องในลำคอออกมา

ขั้นเตรียม สามารถปฏิบัติท่าทางกายบริหารได้ อยู่ที่ระดับปฏิบัติที่ 3 แต่มีสภาวะอารมณ์กับอากาศที่ร้อนบ้าง

ขั้นการฝึกอาชีพบำบัด ในท่าพื้นฐานสามารถทำได้ระดับที่ดี ตั้งแต่ข้อ16 (เป็นท่านอนหงาย) เป็นต้นไปเป็นท่ายากขึ้นเรื่อยๆ ต้องมีการจับเนื่องจากเด็กมีสภาวะอารมณ์ไม่คงที่ อาจเกิดอันตรายจากพฤติกรรมของม้า

ขั้นสรุป ขั้นตอนนี้ ออทิสติกคนที่ 3 มีความเข้าใจปฏิบัติได้ตามคำสั่ง (ขึ้นอยู่กับสภาวะอารมณ์)

5. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย อาซาบ้ำบัตสามารถช่วยพัฒนาเด็กออทิสติกให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นได้ ผลของการพัฒนาการนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่ต้องคำนึง ดังนี้

- 1) ภาวะออทิสซึมอาการของเด็กออทิสติกแต่ละบุคคล รวมถึงกลไกของร่างกายเช่น น้ำหนัก ความสูง การรับรู้และความสามารถพิเศษต่างๆ
- 2) ความเข้าใจและความร่วมมือของครูผู้ฝึกและผู้ปกครอง ในกิจกรรมอาซาบ้ำบัตต้องมีความชัดเจนตรงกัน
- 3) กิจกรรมอาซาบ้ำบัตในแต่ท่าทางการฝึกต้องเหมาะสมกับความภาวะอาการออทิสซึม
- 4) สภาวะอารมณ์ของเด็กในระหว่างการฝึก รวมไปถึงแรงจูงใจแลความกล้าของบุคคลออทิสติกที่ฝึกมีผลต่อการทำกิจกรรม
- 5) ม้าที่นำมาใช้ในกิจกรรมอาซาบ้ำบัต มีความเหมาะสม ผ่านการฝึก อายุ อารมณ์ เวลา ฯลฯ
- 6) กิจกรรมการฝึกอาซาบ้ำบัตของเด็กออทิสติก ต้องให้มีสำคัญที่สุดคือความปลอดภัย เช่น อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นระหว่างการฝึก(ตกจากหลังม้า/การอยู่ไม่นิ่งวิ่งเข้ามาคอกฝึก) หรือนอกเวลาฝึก (ม้าตื่นตกใจวิ่งชน)

5.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย อาซาบ้ำบัตสามารถช่วยพัฒนาเด็กออทิสติก ผู้วิจัยมีประเด็นที่ได้เรียนรู้เพื่อเสนอแนะครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) การควบคุมความต่อเนื่องของการฝึกอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงความความหนักหน่วงของการฝึกเช่น 3 วันต่อ สัปดาห์ (แบบต่อเนื่อง) ช่วงฝึกต้องใช้เวลา 45-50 นาที
- 2) การพัฒนาความสามารถของเด็กออทิสติกอย่างต่อเนื่องจากการทำกิจกรรมอาซาบ้ำบัต จากถึงการบังคับม้าหรือขี่ม้าต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอบคุณ พันตรีสงกรานต์ จันทะปัสสา แผนกสัตวบาลและเกษตรกรรมที่ 2
 ผศ.ดลชัยศรี สำราญ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 ผศ.ประวิทย์ บุตรอุดม คณะสัตวแพทยศาสตร์ ภาควิชาอายุรศาสตร์
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นางสาวสุจิตรา แสันทวีสุข นักวิชาการกิจกรรมบำบัด คณะแพทยศาสตร์ ภาควิชาการ
เวชศาสตร์ฟื้นฟู

ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ตลอดจนสนับสนุนให้
รายงานการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

- กรกฎ เห็นแสงวิไลและคณะ.(2550) **กรณีศึกษา: ผลของการขี่ม้าบำบัดต่อการตอบสนองการ
หายใจในเด็กสมองพิการ.บทความวิจัย.วารสารกายภาพบำบัด ปีที่ 29 ฉบับที่ 3**
ชาญยุทธ์ ศุภคุณภิญโญ.(2553) **Autism:Early Detection and Early Intervention.**
เอกสารประกอบการบรรยายงานสัมมนาวิชาการเปิดโลกออทิสติกครั้งที่ 4 .
ขอนแก่น
- กาญจนา คุณรังสีสมบูรณ์และคณะ.(2551) **รายงานการศึกษาอาชบาบำบัดในเด็กออทิสติก .**
สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ .รายงานวิจัยในการประชุมวิชาการ
สุขภาพจิตนานาชาติ ครั้งที่ 7 ประจำปี 2551
- บุญสันติ แสนสวัสดิ์. (2552) **การพัฒนาทักษะชีวิต ในกลุ่มเด็กพิเศษ(ออทิสติก)โดยโครงการ
อาชบาบำบัด ของกรมการสัตว์ทหารบก. หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร
ศูนย์วิจัยออทิสติก (2550) การศึกษาสภาพบริบทในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลออทิสติก
จังหวัดขอนแก่น. รายงานการวิจัย.จังหวัดขอนแก่น**
- สรียา ศรีเพชรภูธ. (2553) **กิจกรรมบำบัดสำหรับเด็กออทิสติก.เอกสารประกอบการบรรยาย
งานสัมมนาวิชาการเปิดโลกออทิสติกครั้งที่ 4 .ขอนแก่น**
- Americanhippotherapyassociation.org (homepage on the internet).American
Hippotherapy Assoviation Inc.;2007 Available from
www.americanhippotherapyassociation.org/research/hippotherapy-
research-articles
- Naomi Scott.2005 **.Special Needs Horses(A guide to the benefits of
therapeutic Riding).**University of North the Texas Press.

ภาคผนวก

แบบประเมินผลก่อนและหลังการเข้าร่วมฝึกการฝึกอาชีพบำบัดของนักเรียนออทิสติก
โครงการวิจัย ผลการฝึกกิจกรรมอาชีพบำบัดเพื่อพัฒนาการทรงตัวบนหลังม้าของเด็กออทิสติก
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น

นักเรียนชื่อ.....

วันที่.....

คำชี้แจง หัวข้อทักษะ ระดับความสามารถของการปฏิบัติ (ให้คะแนน)

0 - 3 คะแนน ต้องได้รับการพัฒนาทักษะความสามารถ มีการกระตุ้นหรือช่วยเหลืออย่างมาก

4 - 6 คะแนน ทักษะความสามารถปานกลาง ต้องมีการช่วยเหลือเป็นบางครั้ง

7 - 10 คะแนน ทักษะความสามารถสูง ไม่ต้องมีการช่วยเหลือ

ลำดับ	รายละเอียดประเมิน	คะแนน
ทักษะการทรงตัว		
1	การควบคุมร่างกายในการทรงตัวขณะอยู่บนหลังม้า	
2	มีการเคลื่อนไหวแขนขาและลำตัวที่สัมพันธ์กันขณะทำกิจกรรม	
3	มีการควบคุมร่างกายในการทำท่าทางกิจกรรมอาชีพบำบัดบนหลังม้ามีความสมบูรณ์	
4	เคลื่อนไหวร่างกายตามทิศทางที่กำหนดโดยไม่ออกแวกจากสิ่งเร้าภายนอก	
ทักษะด้านกระบวนการ		
5	มีสมาธิในการกิจกรรมควบคุมการเคลื่อนไหว	
6	สามารถปฏิบัติกิจกรรมในทุกท่าทางของการฝึกตามขั้นตอนการฝึก	
7	คงจุดสนใจอยู่ที่กิจกรรมที่กำลังทำจนเสร็จโดยไม่ออกแวกจากสิ่งเร้าภายนอก	
ทักษะด้านการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์		
8	ในการทำกิจกรรมกลุ่ม มีความสนุกสนานในกิจกรรมการเคลื่อนไหว ของร่างกาย สื่อสาร	
9	พูดชัดถ้อยชัดคำและเข้าใจง่ายแสดงความต้องการปฏิเสธ หรือขอตรงกับการกระทำ	
10	ร่วมมือกับผู้อื่นจนกิจกรรมแล้วเสร็จตามเป้าหมายที่ทำที่เป็นมิตรปรับตัวกับปฏิกริยารับฟังคำของผู้อื่นและควบคุมพฤติกรรมในสังคม	
	รวม	

ความคิดเห็นเพิ่มเติม.....

.....

.....ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน